

Kjære deltaker

Du har nå fått tilsendt Nyhetsbrev 2003. Nyhetsbrev 2002 og 2001 finner du på vår nettside:

<http://www.fhi.no/tema/morogbarn>

Sunnere vaner

De fleste kvinner i Mor og barn undersøkelsen legger om kosthold og levevaner når de blir gravide. 7 av 10 deltakere oppgir at de har forandret kostholdet, og 23% av disse sier at de har gjort store forandringer. I tillegg kutter de fleste ut røyk og alkohol.

- 33% har økt inntaket av grønnsaker.
- 65% spiser mer frukt.
- En av tre kvinner har kuttet ned på sjokolade og godterispising i tillegg til

at de har kuttet ned på kaffedrikking.

- 1 av 5 har kuttet ut kaffe totalt.
- 88% drikker ikke alkohol mens de er gravide. Av disse drakk 11% heller ikke før de ble gravide. Det vil si at 77% legger om drikkevanene.

– Dette er positive og oppløftende tall som viser at helsebevisstheten øker når kvinner blir gravide. Vi tror de fleste endrer vaner fordi de vil ta vare på både barnet og seg selv. En del legger nok også om fordi de føler seg

kvalme, sier forsker Margaretha Haugen ved Mor og barn undersøkelsen.

Foreløpige tall viser at kvalme er svært vanlig: 75% av kvinnene oppgir at de har vært plaget av kvalme og ca. 20% angir at de fortsatt er kvalme i uke 17-18.

To Mor &

Stumper røyken

- En av fire mødre røyker daglig når de blir gravide. Etter tre måneder røyker bare en av ti. Etter fødselen stiger antall daglig-røykere til 15%.
- 10% rapporterer at de er «festrøykere» eller «nå og da» røykere. Disse reduserer mindre under svangerskapet enn daglig-røykerne og er raskt oppe på samme nivå etter fødselen.

– Selv om målet er at alle gravide stumper røyken - både for sin egen og barnets skyld, er det positivt at to av tre slutter å røyke når de blir gravide. Det virker som om budskapet om helseskader har nådd fram til de fleste gravide, sier forskningskoordinator Ragnhild Hovengen ved Folkehelseinstituttet.

– Når en kvinne røyker mens hun er gravid, tredobles muligheten for at også hennes datter vil røyke i sitt svangerskap. Dette kan forklares med rollemodeller og sosial læring, men også med en mulig arvelig disposisjon for avhengighet av nikotin, sier professor dr.med. Kjell Haug ved Institutt for samfunnsmedisinske fag ved Universitetet i Bergen.

– Kanskje skjer det også forandringer i hjernen til fosteret når mor røyker i svangerskapet, og at dette gjør hennes barn mer utsatt for selv å begynne å røyke. Så langt blir dette imidlertid spekulasjoner om årsaker, sier Kjell Haug.

- Det er fint å hjelpe til med forskning, sier Irene Arnø. Birger på 2 måneder er hennes første barn.

Siden nyhetsbrevet i 2002 har vi passert både 10.000 og 20.000 deltakere i Mor og barn undersøkelsen. Firebarnsmor Nina Fallang fra Aurskog og førstegangsfødende Irene Arnø fra Kolvareid i Namdalen har dermed vunnet 10.000 kroner hver. Her kan du møte begge to.

Nina Fallang var 35 år og hadde tre barn fra før, da hun ble gravid med Håkon for to år siden. Likevel var hun ikke i tvil om at hun skulle bli med i Mor og barn undersøkelsen.

– Det skulle bare mangle at jeg ikke kunne sette av noen minutter til å hjelpe til med noe så viktig. Det syntes verken jeg eller mannen min var noe å lure på, sier Nina - opprinnelig toller, nå annonsekonsulent i Indre Akershus blad. Far Ola Fallang (41) som også er med i studien, jobber som politi i Aurskog Høland.

Nina forteller at hun opplevde det fjerde svangerskapet helt forskjellig fra de tre første.

– De tre første Marthe (12), Ingrid (10) og Fredrik (9) kom liksom på løpende bånd, og det var ikke så mye tid til å tenke. Men da Fredrik var blitt sju år, fikk vi lyst på et planlagt barn, sier Nina med et smil. Resultatet ble Håkon.

– Jeg bekymret meg mye mer denne gangen. Jeg tenkte at jeg allerede hadde tre flotte, friske barn. Dessuten var jeg eldre. Kanskje det ville påvirke barnet? Jeg tok keisersnitt alle de tre

RS-virus i første leveår

Mange barn innlegges på sykehus hvert år med astmalignende puste-besvær utløst av «forkjølelsesvirus» – som regel RS-virus. Kan slike RS-infeksjoner øke risikoen for astma og andre sykdommer senere i livet? Det skal dr. Hans Olav Fjærli ved Akershus universitetssykehus undersøke ved hjelp av data fra Mor og barn undersøkelsen.

RS-viruset er i Norge et typisk vinter-virus. Undersøkelser viser at de aller

fleste barn har vært smittet en eller flere ganger av RS-virus før to års alder, men barna blir immune bare en kort tid. Gjentatte infeksjoner er derfor vanlig både hos barn og voksne.

Alvorlig sykdom på grunn av RS-virus kan først og fremst oppstå hos barn som fra før av har nedsatt helsetilstand, men også ellers friske barn er noe mer utsatt for alvorlig sykdom i de første par levemånedene. Sykdommen varierer fra en alminnelig forkjølelse (det vanligste) til en tilstand med betydelig

barn - vinnere

første gangene, og Håkon ble også tatt med keisersnitt. Men alt gikk helt flott. Og nå er det slutt med fødsler for mitt vedkommende. Fire «keisere» er nok.

– Pengene vi vant, kom godt med til kjøp av bil. Med så mange barn, trenger vi stor bil for å få med alle unger pluss bestemor. Derfor passet det helt ypperlig med et tilskudd, fastslår Nina Fallang.

Irene Arnø (23) fra Kolvareid i Namdalen ble trukket ut etter at 20 000 deltakere var registrert. Hun har nettopp fått sitt første barn, sønnen Birger som har rukket å fylle to måneder.

– Jeg leste all informasjonen jeg fikk fra Mor og barn undersøkelsen, og tenkte at jeg ville være med å hjelpe til med forskningen. Det var ikke vanskelig å fylle ut skjemaene, men jammen tok det sin tid, sier Irene som har vært gjennom et svangerskap uten plager og komplikasjoner.

– Det var først da Birger kom at det ble litt strevsomt. Han var frisk og fin, men hadde kolikk. Derfor var det vanskelig i starten. Men nå kommer det seg for hver dag. Jeg koser meg veldig, for jeg har alltid vært glad i barn. Jeg er utdannet barne- og ungdomsarbeider, og har jobbet som assistent både i barnehage og skole, forteller Irene.

Men akkurat nå går det meste av tiden med til lille Birger. På frivillighets-sentralens siste trilletreff lærte Irene om baby massasje, så nå går antakelig den lille mannen en svært behagelig tid i møte.

Når vi om ikke lenge passerer 30.000 deltakere, trekkes en ny vinner av kr 10 000.

– Da Marthe (t.h.), Fredrik og Ingrid alle var i skolealder, fikk vi lyst på et barn til. Det ble Håkon – som selvfølgelig er med i Mor og barn undersøkelsen, sier Nina Fallang.

astmalignende pustebesvær (bronkiolitt) som kan kreve sykehusinnleggelse. Det finnes i dag ingen vaksine og ingen spesiell behandling mot selve viruset.

Flere studier har vist at omtrent 50 % av barna som blir så syke at de trenger sykehusinnleggelse, kan være plaget av episoder med astmalignende pustebesvær også senere opp gjennom barneårene.

– Ved barneavdelingen, Akershus Universitetssykehus, holder vi nå på med en studie hvor vi vil undersøke immunforsvarets rolle ved RS-infeksjon i første leveår. Vi vet lite om hvilken betydning dette har for sykdomsmottakelighet,

infeksjonens alvorlighetsgrad og risikoen for senere astma i barneårene, sier dr. Fjærli.

– Vi vil, i samarbeid med Mor og barn undersøkelsen ved Nasjonalt folkehelseinstitutt, foreta analyser fra navlestrengsblod og sammenligne immunforsvaret ved barnets fødsel med nye prøver hvis barnet blir innlagt hos oss med RS-virus i løpet av første leveår, forteller han.

– En avsluttende prøve vil også bli tatt seks måneder etter utskrivningen. Dette er nødvendig for å se om immunapparatet hos barn med fortsatte episoder med pustebesvær, er annerledes

enn hos barn som ikke har hatt episoder med pustebesvær etter sykehusoppholdet. I tillegg åpner studien for muligheter til å teste om mors helse og infeksjoner i svangerskapet kan gi økt motakelighet for infeksjon med RS-virus hos barnet, opplyser Fjærli.

– Studien vil bli gjennomført i løpet av to til tre år med innsamling av i alt ca. 3000 navlestrengsprøver og prøver fra ca. 200 av barna som innlegges hos oss med RS-virus i første leveår. Studien er godkjent av regional komite for medisinsk forskningsetikk og forutsetter eget samtykke fra foreldre/pårørende, forteller dr. Hans Olav Fjærli.

24 000 mødre og mange fedre er med

Huskeliste:

- Det er viktig å melde om adresseforandringer.
- Ikke skriv adresseendringer direkte på spørreskjemaene, men legg ved en gul lapp eller send egen melding.
- Skulle det være en blodprøve du ikke har tatt eller et spørreskjema du ikke har svart på, er du ikke «ute» av studien for det. Fortsett å svare på skjemaene som kommer.
- I spørreskjemaet ved 6 og 18 måneder spør vi om barnets høyde, vekt og hodeomkrets. Det er fint om du passer på at dette føres på helsekortet hver gang dette måles på helsestasjonen, så har du det klart til du skal svare på spørreskjemaene.

Fakta om mor

- I Mor og barn undersøkelsen deltar mødre i alle aldre – med en spredning fra godt under 20 til nærmere 50 år. Gjennomsnittsalderen er litt over 29 år, og 3 av 4 mødre er mellom 25 og 34 år.
- 4 av 10 mødre er førstgangs fødende når de kommer med i undersøkelsen. 35% har ett barn fra før, 18% har to barn fra før og 5% har tre barn eller mer.
- Litt over halvparten av mødrene i Mor og barn undersøkelsen er gift. Ca 43% er samboere og rundt 5% er enslige. Det stemmer overens med tallene fra Statistisk sentralbyrå for alle fødende i Norge: 42 prosent av samtlige barn født i 2001 hadde samboerforeldre, nær 50% hadde gifte foreldre og vel 8 prosent var født av enslig mor.

Vi retter en stor takk til dere mødre og fedre, som ved å gi opplysninger om dere selv og deres helse, bidrar til å fremskaffe ny kunnskap. Deres bidrag vil bli av stor verdi for mødre og barns helse i fremtiden!

- Fram til april 2003 har vi 24 000 gravide mødre inkludert i Mor og barn undersøkelsen. Av disse har 15 000 født barna sine. Etter som tiden går, deltar også flere gravide mødre for annen gang. Det er av stor betydning å få flere søskenpar med. Det gir større mulighet til å finne både årsaker til sykdom og hva som kan beskytte mot sykdom. De eldste «Mor og barn - barna» er nå 3 år. Dere vil høre fra oss igjen med et nytt spørreskjema når barna er 5 år.
- 40 sykehus spredt over hele landet er nå med i undersøkelsen. Alle gravide som går til førstegangs ultralyd ved ett av disse sykehusene, får invitasjon til å delta sammen med sin partner. De store sykehusene i Oslo, Trondheim og Tromsø er foreløpig ikke med, men vi håper de blir med fra høsten 2003.
- Litt under halvparten av de inviterte

gravide sier ja til å delta. Fedrene støtter opp, og 8 av 10 er med når mødrene deltar. Dere som er med i undersøkelsen, er en god og stabil gruppe hvor 85 - 90% følger opp og svarer på spørreskjemaer dere får tilsendt ved 30. svangerskapsuke, og når barnet er 6. måneder og 18. måneder.

- Det er strenge krav til sikkerhet rundt undersøkelsen. Opplysningene fra spørreskjemaene og alle prøvene lagres bare med kodenumre. Dataene skal ikke utleveres til annet enn forskning på årsaker til sykdom. Når opplysninger, blodprøver eller urinprøver utleveres til forskere, kan de ikke spores tilbake til den enkelte.
- Vi undersøker nå muligheten for å lage en web-versjon av spørreskjemaene. Vi har fått flere signaler fra deltakere som ser det som en fordel å fylle ut spørreskjemaene på nettet.
- Har dere tanker eller synspunkter dere ønsker å ta opp med oss - ta kontakt. Nyttige endringer er blitt gjort etter at deltakerne har gjort oss oppmerksomme på uheldige forhold!

Pat Schreuder,
prosjektkoordinator
Tlf.: 22 04 27 12
Epost: pat.schreuder@mfr.uib.no

Ragnhild Hovengen,
helsesøster/forsker
Tlf.: 23 40 82 04
E-post:
ragnhild.hovengen@fhi.no

Tyngre mødre og større barn

Fra slutten av 1960-årene og frem til i dag, har gjennomsnittlig fødselsvekt blant norske barn steget jevnt - fra gjennomsnittlig 3460g til 3570g, det vil si over 100g. Samtidig har svangerskapets lengde blitt gradvis kortere med nærmere to dager.

– Hvilke årsaker som kan ligge til grunn for denne endringen, vet vi ikke, men vi observerer en økende fedme i befolkningen. De

gravide mødrene er også blitt tyngre, og økende vekt hos gravide har en klar sammenheng med økende fødselsvekt hos barnet. At våre nyfødte blir tyngre er ikke nødvendigvis et godt tegn i et moderne samfunn. Det er en foruroligende tendens til fedme i befolkningen. Om det er den samme tendensen vi ser allerede i mors liv, kan belyses nærmere ved hjelp av Mor og barn undersøkelsen, sier professor Rolv Skjærven ved Avdeling for medisinsk fødselsregister i Bergen.

Utgitt av:
Nasjonalt folkehelseinstitutt
Postboks 4404 Nydalen
0403 Oslo
Avdeling Oslo:
Tlf: 23 40 82 12
e-post: morbarn@fhi.no
Avdeling Bergen:
Tlf: 55 58 85 85
e-post: morbarn@uib.no

Redaksjon:
Per Magnus (ansv.red)
Ragnhild Hovengen
Kjell Haug
Patricia Schreuder
Unni Harsten

Redaksjonens adresse:
Postboks 4404 Nydalen
0403 Oslo

Layout: Grete Søimer

Opplag
50 000

ISSN 1502-6256
IN-5274-2053-1

Trykk:
Print House AS

Redaksjonen avsluttet:
1. mai 2003

www.fhi.no/tema/morogbarn